

Borg Nienoord, foto: Roel Feringa

Jaarverslag 2022

Museum Nienoord, Borg en Rijtuigmuseum

Woord vooraf

Hierbij presenteren we u het jaarverslag 2022 van Stichting Museum Nienoord, Borg en Rijtuigmuseum te Leek, gemeente Westerkwartier.

Dat doen we met trots op de inspanningen van vrijwilligers en staf die resulteerden in aantrekkelijke exposities en randprogrammering. Ook zijn we trots op één van de hoogtepunten van het jaar: de opening van de meerjarige eigentijdse thema expositie 'Koetsen en Kastelen'. Deze werd grotendeels uit eigen collectie samengesteld. Bijzonder hieraan is de visuele rondleiding die ondersteund wordt door een gebarentolk. Een samenwerking die naar meer smaakt. Proeven van verschillende smaken uit vroegere tijden was ook mogelijk tijdens de 'Occa' tentoonstelling. De proeverijen werden goed bezocht.

Ook kijken we terug op een jaar dat gemarkeerd werd door een start met nog een sterke invloed van overheidsbeperkingen ten gevolge van de Covid19 pandemie. In de loop van het jaar bleef het museumbezoek, net als landelijk, achter. Dit resulteerde in minder inkomsten.

Het museumbestuur is de verstrekkers van structurele en incidentele subsidies erkentelijk voor hun steun aan het museum. Hierdoor is het mogelijk om de professionele personele bezetting in stand te houden. Daarnaast om nieuwe plannen te maken die leiden tot een eigentijds museum. Daarin vormen de collecties een publiekstrekker in een modern jasje.

Dit verslag illustreert de rijke variëteit aan activiteiten en initiatieven die op Museum Nienoord ondernomen zijn en een breed publiek trokken. Ik wens u veel leesplezier bij deze terugblik.

Namens het bestuur,

Mertijn Dijkstra, voorzitter

Tentoonstelling 'Koetsen en kastelen. Rijtuigen en regenten onderweg in de turbulente 19de eeuw.'

Inhoudsopgave

1	Publiek	5
1.1	Consequenties Covid-19 pandemie	5
1.2	Presentaties	5
	Bitterzoet Erfgoed	5
	Op reis met Anton Pieck	5
	Het Friese Regiment	6
	De andere gouden eeuw van Occa Ripperda	6
	Koetsen en Kastelen. Rijtuigen en regenten onderweg in de turbulente 19de eeuw	7
	Mediabeleid en marketing	8
	Sociale media	8
	Regionale radio en televisie	8
	Landelijke televisie	8
1.3	Project Museum Nienoord Vernieuwt!	8
1.4	Educatie	9
	De onderduikzolder	10
	Kinderhoek in Ter Maten Hal	10
	Basisonderwijs	10
	Voortgezet onderwijs	10
	Begeleiding studenten	11
	Nieuwkomers	11
2	Collectie	12
2.1	Collectieopbouw	12
2.2	Collectieplan	12
2.3	Collectiemobiliteit, uitbreiding en schenkingen	13
2.4	Collectiebeheer en -onderhoud	14
	Collectiebeheer	14
	Onderhoud depotgebouw Jaap Stienstra Hallen	14
	Veranderingen in klimaatbeheersing	14
	Duurzaam energiebeheer	15
	Onderhoud apparatuur	16
2.5	Collectieregistratie	16
2.6	Huurders in de Jaap Stienstra Hallen	16
3	Bedrijfsvoering	17
3.1	Organisatie	17
	Vrijwilligers	17
	Uitvoering Vrijwilligersbeleid in 2022	17
	Inclusie als werkhouding	18
	Professionalisering	18
3.2	Museumwinkel	19
3.3	Financiën	19
4	Samenwerken	21
4.1	Samenwerking overheden en lokale partners	21

Provincie Groningen	21
Gemeente Westerkwartier	21
Toerisme en Recreatie Westerkwartier	22
De Ondernemersvereniging Westerkwartier	22
De Streekhistorische Kringen	22
Ambachtencentrum	22
Dagbesteding De Zijlen	22
Taalhuis	23
De Ridders van Nienoord	23
Samenwerking en uitvoering Ambitieplan Landgoed Nienoord	23
Grand Café Borg Nienoord	23
Familiepark Landgoed Nienoord	23
Landgoedboerderij Oosterheerdt	23
4.2 Samenwerkingsprojecten stichtingen Paard & Karos en Hippomobiel Erfgoed	23
Kasteel De Haar	23
Coach Ter Maten	24
Koetshuizen in Nederland	24
4.3 Samenwerking met landelijke organisaties en collega-musea	24
Coöperatie Sterke Musea	25
Stichting De Koetsewagen	25
Vereniging Rijden en Glijden	25
Platform Musea Westerkwartier	25
Publieksarrangementen met collega-musea	26
Compagnie tot Instandhouding van het Oude Gerij	26
Bijlagen	27
1 Het Museumcomplex	28
2 Visie en missie	29
3 Strategie, hoofdpunten van beleid en doelstellingen	30
4 Samenstelling staf en bestuur	31
5 Organogram Museum Nienoord en overlegstructuur	32
6 Relaties, netwerken en partners	35
7 Overzicht schenkingen	36
8 Overzicht aankopen	37
9 Overzicht gegeven bruiklenen	38
10 Overzicht ontvangen bruiklenen	39

1 Publiek

1.1 Consequenties Covid-19 pandemie

De laatste museumsluiting als gevolg van Covid-19 eindigde op 26 januari 2022. Het museum kon de rest van het jaar open conform planning. De bezoekersstromen kwamen weer langzaam op gang. Aan het eind van het kalenderjaar hadden de bezoekersaantallen nog niet het niveau bereikt van vóór de pandemie. Dit beïnvloedde de museumexploitatie in negatieve zin. In 2022 heeft het museum 18.617 bezoekers ontvangen. Daarvan waren er 7.467 betalend. Het aantal bezoekers in 2021 was 6.666 (24 weken sluiting) en in 2020 (het eerste Corona jaar met gedeeltelijke sluiting van 16 weken en de invoering van online reservering) 15.789.

Het achterblijven van de bezoekersaantallen is een landelijke tendens. Landelijke onderzoeken geven hiervoor drie hoofdoorzaken aan. De loop moet er in het algemeen weer in komen. Bezoekers met een kwetsbare gezondheid blijven wat langer voorzichtig en de instanties met bijvoorbeeld bovengemiddeld veel ouderen merken dat. En voorts leidde de Russische inval in de Oekraïne (en de deels daarmee samenhangende recessie) tot spaarzaamheid: de benzine- en andere kosten stegen met de grootste inflatie in bijna 50 jaar tot gevolg.

In 2022 konden de geprogrammeerde tentoonstellingen en bijna alle geplande evenementen en door het museum georganiseerde ontvangsten doorgaan. De Open Depotdag viel in de lockdown en is daarom afgelast. De Koetsentocht kon helaas niet doorgaan vanwege onvoldoende deelname.

Naast de nieuwe tentoonstellingen behoorden ook de cultuurweek van RSG De Lindenberg en manifestaties als de Scandinavië Fair, de Cultuurmarkt Westerkwartier, Kunst op Nienoord en Kerst op Nienoord tot de hoogtepunten van 2022.

1.2 Presentaties

In de eerste maanden van 2022 stonden tot 14 maart de tentoonstellingen 'Nico Koster meets Karel Appel' en 'Pronk en Praal' in de Ter Maten Hal.

Bitterzoet Erfgoed

De presentatie 'Bitterzoet Erfgoed' vanaf februari 2022 was een inhoudelijke samenwerking met voor Museum Nienoord nieuwe partners die zich met het slavernij- en kolonisatieverleden bezighouden, deels vanuit eigen achtergrond (projectmanagers vanuit Groninger Museum, Groninger Forum, Der Aa Kerk, stadsdichter Groningen e.a.). Vanuit deze insteek organiseerde Museum Nienoord twee wandelingen (borgcomplex en rijtuigcollectie). De kennis over het slavernij en kolonisatieverleden is voor de toekomst vastgelegd in de standaard rondleidingen en schoolontvangsten.

Op reis met Anton Pieck

De Nederlandse kunstenaar Anton Pieck (1895-1987) is een 'grote naam' en zijn werk spreekt een breed publiek aan. De tentoonstelling 'Op reis met Anton Pieck', van 21 mei tot 6 maart 2023, bestond uit twee delen: een zomer- en winteropstelling. Deze tentoonstelling kwamen tot stand in nauwe samenwerking met het Anton Pieck Museum te Hattem. De conservator van het Anton Pieck Museum, mevrouw drs. Judith Bartel-Van Beckhoven, opende de expositie.

Het geïdealiseerde verleden, vooral de 19e eeuw, was voor Pieck een grote inspiratiebron voor zijn vele tekeningen en kalenderplaten. Daarnaast observeerde hij graag het leven op de diverse plekken waar hij naartoe reisde. De gedetailleerde werken bevatten veel verborgen humor en nuances zodat er voor de bezoeker altijd wat te ontdekken valt.

Pieck reisde veel en graag; door Nederland, door Europa en zelfs in Marokko. Via zijn tekeningen zien we de bijzonderheden van een plaats zoals hij ze daar zag; dorpen en pleinen vol levendigheid en

doorleefde gevels, mensen onderweg, soms gewichtig en gehaast, soms zwoegend en toegewijd. Ze zijn op weg in authentieke voertuigen die Pieck zo treffend en gedetailleerd weergaf. Deze koetsen, karren en sleeën zien we terug in de collectie van Museum Nienoord en zo slaan we een brug tussen de wereld die Pieck heeft opgetekend en het roerende erfgoed dat in Museum Nienoord te bewonderen is.

Het Friese Regiment

De tentoonstelling 'Het Friese Regiment' van 4 juni tot en met 26 februari 2023 in het kader 'Herdenking 350 jaar 1672, het rampjaar', werd door de binnen GO350 samenwerkende organisaties ingezet op publieksevenementen. Museum Nienoord kon hierop inspringen met de overblijfselen van de wederopbouw na 1672 (erepoort, ingangspartijen, interieurdelen, sierkanonnen, schelpengrot) en met de veldherenportretten uit de borg. De serie van acht portretten in de eigen collectie werd, dankzij bruiklenen, gecompleteerd tot achttien. Met hedendaagse portretten van onlangs onderscheiden militairen is deze presentatie aangevuld. De herdenking begon op Museum Nienoord, met een bezoek van huidige leden van het oude regiment, nazaten van de veldheren en de eerste wandelaars van de Tocht om de Noord. Op die dag stonden een tank en pantservoertuig voor de borg en was er een boekpresentatie. Bij de viering van Groningens Ontzet op 28 augustus reden enkele rijtuigen uit de collectie door de stad Groningen. Legercommandanten hielden in oktober een landelijke reünie in de borg. Daarbij stonden de 17e-eeuwse veldheren en hun opvolgers centraal.

De andere gouden eeuw van Occa Ripperda

De tentoonstelling 'De andere gouden eeuw van Occa Ripperda' van 29 juni tot en met 26 februari 2023 over de 17de-eeuwse Occa Ripperda werd ingezet om een breed publiek te betrekken bij het historische borgleven. Een unieke nalatenschap van haar is het ruim duizend (!) recepten tellende kookboek. Dit kookboek bleek een ideaal middel om het leven op een borg herkenbaar en beleefbaar te maken. Occa was een edelvrouw van het Groninger platteland, haar band met Nienoord liep via haar eerste man, Enno Adam von Inn- und Knyphausen. Zij kwam in contact met het Europese hofleven en eindigde als hoogste hof-functionaris van de koningin van Zweden. Haar receptenboek blijkt dan ook een culinaire reis door het 17e-eeuwse Europa.

De tentoonstelling opende vanwege de pandemie zonder grote publieke ontvangst. Maar op 29 juni kon een uitgebreide proeverij plaatsvinden van gerechten uit haar kookboek. Baron Manfred von Inn- und Knyphausen opende als nazaat van Occa met zijn echtgenote het buffet.

Gastconservator was de historicus en 'Occa-ontdekker' Redmer Alma. Experts uit zijn netwerk boden bij de organisatie en opbouw ook omni hun kennis en diensten aan. Gelijktijdig wijdde de Dekema State in Jelsum een tentoonstelling aan Occa haar jeugd. De havezate Mensinge in Roden en het borgterrein Ewsum in Middelstum besteedden met moestuinprojecten (moestuinen) aandacht aan Occa.

Tentoonstelling 'De andere gouden eeuw van Occa Ripperda'

Koetsen en Kastelen. Rijtuigen en regenten onderweg in de turbulente 19de eeuw

De meerjarige tentoonstelling 'Koetsen en Kastelen. Rijtuigen en regenten onderweg in de turbulente 19de eeuw' opende op 9 juli voor het publiek.

Aan de hand van rijtuigen maakt de bezoeker kennis met twaalf historische personen van stand, hun families én kastelen. Ieder van hen was uniek in zijn of haar verhouding tot een veranderend Nederland in de 19de eeuw. Van de Fraeylemaborg in Slochteren tot aan Paleis Het Loo in Apeldoorn. Topstukken in de tentoonstelling zijn een gerestaureerd rijtuig van de buitenplaats Twickel en de Mors automobiel van Museum Louwman. De tentoonstelling is op 8 juli geopend door mr. Sybrand van Haersma Buma.

Als een koetsier die de teugels uit zijn handen voelde glippen, zo werd de traditionele elite steeds vaker geconfronteerd met een veranderende positie. Hoe reageerden zij? Waren het juist de regenten die de pioniers werden van een nieuwe tijd, met spoorwegen, waterleiding, grote vooruitgang in wetenschap, onderwijs en kunst? Was hun rijtuig een symbool van het verleden of een vervoermiddel naar de toekomst?

Voor de realisatie is samengewerkt met tentoonstellingsmaker historicus Willy van der Schuit en drie studenten geschiedenis van de RUG. Studio Eye Candy verzorgde de grafische vormgeving.

Voor gezinnen met kinderen en leerlingen van het basisonderwijs is een kinderroute gemaakt door Kirsten Bos. Centraal staat de vraag: Lijk jij op Frans, Thora of Hélène? Doe de test!

De audiotour is opgenomen met verschillende stemmen. Van koningin Wilhelmina is een originele stemopname gebruikt. Daarnaast is een gebarentour gemaakt met Adde Woest als gebarengids en gebarentaaltolk Aleida Ploegstra die de opnames in de studio begeleidde. Het museum zet hiermee voor het eerst in op het aantrekken van een nieuwe doelgroep, namelijk bezoekers met een auditieve beperking.

1.3 Mediabeleid en marketing

Sociale media

De junior conservator zorgde voor een prominentere aanwezigheid van Museum Nienoord op de social media Facebook, Instagram en LinkedIn. Deze media worden steeds meer belangrijke podia voor onderlinge informatie-uitwisseling tussen professionals en bezoekers. Bovendien dient het als platform voor gratis reclame en marketing.

Regionale radio en televisie

In 2022 was de directeur vaste tafelgast bij het actualiteitenprogramma Noord Vandaag. Als tegengeste wijdde RTV Noord enkele reportages aan Museum Nienoord, zoals over verschillende schenkingen, de tentoonstelling over Occa Ripperda en de manifestaties Kunst op Nienoord en Kerst op Nienoord.

Presentatie van Bitterzoet Erfgoed, Oog-TV

Landelijke televisie

Het televisieprogramma BinnensteBuiten nodigde de directeur uit als mederepresentator van kunstitems. Dit leidde ondermeer tot een reportage over het Koninklijk Staldepartement waarin ook de relatie met Museum Nienoord aan bod kwam.

1.4 Project Museum Nienoord Vernieuwt!

Het optimaliseren en verbreden van het publieksbereik is sinds 2020 een centraal en meerjarig beleidsthema. Hiertoe werd in 2020 het Projectplan Optimaliseren Publieksbereik Nationale Collectie Rijtuigen Museum Nienoord vastgesteld. In 2022 werd de secretaris van het museumbestuur projectleider en trad overeenkomstig de *Cultural Governance Code* (CGC) terug uit het bestuur.

De projectleider heeft in samenspraak met de stuurgroep het Projectplan in 2022 geheel herzien, waarbij het project de naam 'Museum Nienoord Vernieuwt!' heeft gekregen.

De stuurgroep bestaat uit museummedewerkers, externe deskundigen en enkele bestuursleden, belangrijk voor de borging van het plan binnen de museumorganisatie en inhoudelijke toetsing. De herziening is gedaan op basis van nieuwe inzichten en noodzakelijkheden. Zo konden de ruimtelijke indeling en routing in het depotgebouw verbeterd worden, het gebouw waar het zwaartepunt van de vernieuwing ligt. Ook de inhoudelijke en thematische indeling is nader uitgewerkt.

Het aangepaste plan leidde tot een nieuwe begroting van ongeveer € 945.000. De overheid en de fondsen die reeds tijdens de fondsenwerving tot eind 2020 een toezegging hadden gedaan, stemden in met de aanpassingen. Ook zijn meerdere bijeenkomsten georganiseerd om betrokkenen en/of relaties, zoals met de vaste medewerkers, de vrijwilligers en de Ridder van Nienoord, te informeren en te betrekken bij de planvorming.

Aansluitend startte in 2022 de succesvolle werving van een aantal nieuwe fondsen. Dit met advies en ondersteuning van een 'coördinator fondsenwerving', gefinancierd door de coöperatie Sterke Musea Groningen.

De realisatie van Nienoord Vernieuwt! zal de komende twee jaren in beslag nemen.

1.5 Educatie

Aan individuele jonge bezoekers en hun gezin/begeleiders wordt standaard op iedere eerste zondagmiddag van de maand een familierondleiding aangeboden. Veel gezinnen stemden dan ook hun bezoek op zo 'n zondagmiddag af.

Tijdens de manifestatie 'Bitterzoet Erfgoed' kwam nieuwe informatie beschikbaar over het slavernij- en kolonisatieverleden op Nienoord. Gidsen en het team educatie deelden deze in de rondleidingen en schoolontvangsten.

Speuren op de Onderduikzolder

De onderduikzolder

De onderduikzolder met de bijbehorende speurtocht was ook in 2022 een trekker voor het jongere publiek. Vrijwilligers bij de kassa of de winkel attendeerden groepen met kinderen, meestal gezinnen, op de Onderduikzolder. Vervolgens gingen de gidsen er met hen naar toe.

Kinderhoek in Ter Maten Hal

Op initiatief van de juniorconservator en de vrijwilligerscoördinator is een kinderhoek gerealiseerd in de Ter Maten Hal. Een aantrekkelijk ogende kast opent de deuren 'wagenwijd', zodat jonge bezoekers bij binnenkomst meteen allemaal uitdagende spelletjes en opdrachten zien. Hiermee kunnen ze zowel individueel als onder begeleiding aan de slag aan een al even uitnodigende knutseltafel. Op een verrassende en speelse manier leren zij zo Museum Nienoord beter kennen. De kinderhoek heeft als achtergrond een rij vitrines met miniatuur rijtuigen

Basisonderwijs

De werkgroep educatie ontwikkelde het nieuwe lespakket 'Pieter Paard' dat met trots ter beschikking is gesteld aan bezoekende basisscholen.

Voortgezet onderwijs

In 2022 organiseerde RSG De Lindenberg opnieuw een Cultuurweek op Nienoord. Dit vanwege het succes in 2021. Kunstenaar Fokko Rijkens is gevraagd om met groepen scholieren te schilderen. Het resultaat, een 'Nachtwacht vol zelfportretten', werd tentoongesteld in het Koetshuis. Scholieren konden na afloop een kijkje nemen met bijvoorbeeld hun familie. Museum Nienoord ervoer dat de scholieren zich hier welkom en thuis voelen, en graag terugkomen. Een docent CKV (Culturele en Kunstzinnige Vorming) van De Lindenberg werd vrijwilliger om te helpen bij ontvangsten van jonge vluchtelingen.

Cultuurweek middelbare school De Lindeborgh op Nienoord

Begeleiding studenten

Museum Nienoord begeleidde bij de voorbereiding van de tentoonstelling 'Koetsen en Kastelen' drie studenten en voor de manifestatie 'Bitterzoet Erfgoed' één student van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG).

De studenten bij 'Koetsen en Kastelen' maakten met hun begeleiders ook een korte documentaire over de totstandkoming en samenwerking, voor op het internet. Eén van hen bleef als vrijwilliger collectieregistratie, totdat hij een betaalde baan vond.

De stagiair bij 'Bitterzoet Erfgoed' kon vanuit eigen ervaringen Museum Nienoord ondersteunen bij een plan voor verbetering van toegankelijkheid. De meeste verbeterpunten betroffen de gebouwen en het terrein. Omdat niet het museum maar de gemeente daarvan de eigenaar is, werd het plan in maart aangeboden aan de wethouder van de gemeente Westerkwartier, mevrouw Elly Pastoor.

Nieuwkomers

Het Ambachtencentrum dat gehuisvest in een gedeelte van het depot van het Museum Nienoord bood veel mogelijkheden voor integratie.

Alle bij Museum Nienoord bekende opvanglocaties voor Oekraïners zijn uitgenodigd, zowel via overheid als maatschappelijke organisaties en personen in het Westerkwartier (Kerken, Welzijnswerk De Schans, Stichting Welzijn Noordenveld, serviceclubs etc.). Dit resulteerde in verschillende groepsontvangsten in samenwerking met Familiepark, de Landgoedboerderij en het Grand Café. In reactie op de oorlog in Oekraïne realiseerde Museum Nienoord de actie 'Onze dierbaren zijn op Nienoord niet alleen veilig maar ook welkom'. De ontvangst wordt voortgezet via de groepsapp 'Nienoord welcomes Ukraine'. De Oekraïense wimpel topt de borgvlag.

Een middelbare school uit Emmen met vluchtelingen van 16-18 jaar kwam twee keer uitgebreid op bezoek. Sofia Vasheruk (Russisch en tegen de oorlog) gaf een concert waarbij Oekraïners uitgenodigd werden en aanwezig waren.

Ook organiseerde het museum een groepsontvangst voor bewoners van de noodopvang Leek met optreden van een breakdancer en kinderactiviteiten. Bewoners kwamen op eigen gelegenheid terug.

Gastheren v/m van de locaties betaalden vervoer, consumpties e.a., museummedewerkers begeleidde de activiteiten in hun vrije tijd.

2 Collectie

2.1 Collectieopbouw

Museum Nienoord beheert en exploiteert twee verschillende erfgoedcollecties. Met de ‘*Collectie Westerkwartier*’ is de borg Nienoord en het omliggende park ingericht als unieke Groningse erfgoedlocatie met een rijke geschiedenis.

Daarnaast is er de historie van het aangespannen vervoer, ‘*de nationale rijtuig- en sledencollectie*’, die wordt ingezet om ontwikkelingen uit de 19de eeuw te belichten vanuit nationaal én regionaal Gronings perspectief. Het is een landelijk en internationaal bekende collectie met grote cultuurhistorische waarde. Die samen met de vorstelijke rijtuigcollecties in Wenen en Lissabon tot de drie belangrijkste in Europa behoort. De collectie op Nienoord wordt sinds de Tweede Wereldoorlog door burgers bijeengebracht met een museaal doel, en onderscheidt zich hiermee wezenlijk van de twee vorstelijke collecties.

Een gedeelte van de sledencollectie in de tentoonstelling ‘Op Reis met Anton Pieck’.

2.2 Collectieplan

In vervolg op het collectieplan 2018-2022 is een nieuw collectieplan 2023-2028 met een update van de stand van zaken in de maak, waarin ook het ambitieuze ‘Plan Publieksbereik’ (thans ‘Museum Nienoord Vernieuwt!’) verder wordt toegelicht.

2.3 Collectiemobiliteit, uitbreiding en schenkingen

Museum Nienoord verwerft meestal nieuwe aanwinsten van particuliere schenkers. Het museum neemt alleen schenkingen aan die in overeenstemming zijn met het eigen verzamelbeleid. In principe probeert het museum geen langdurige bruiklenen meer te accepteren. Museum Nienoord geeft bij nieuwe collectiestukken de voorkeur aan een schenking boven een bruikleen. In beide gevallen draagt het museum zorg voor huisvesting, presentatie en eventueel licht onderhoud. Eigen bezit scheelt tijdrovende correspondentie en afstemming met eigenaren buitenshuis.

De collectie rijtuigen van Museum Nienoord is ondergebracht in Stichting Paard en Karos.

In 2022 verkreeg het museum door schenking en aankoop verschillende belangrijke aanwinsten voor de collectie. Zie hiervoor de lijst in de bijlage 7 en 8.

Ook kon een modelrijtuig 'Hijstoestel van Sinck' als nieuw langlopend bruikleen (2022-2025) van het Amsterdam Museum worden toegevoegd.

De lopende bruiklenen (uitplaatsing) van rijtuigen aan collegae-musea kasteel Middachten, kasteel de Haar, Museum Van Loon en Kasteel Duivenvoorde bleven gehandhaafd. Voor de kortlopende bruiklenen (uit- en ingaand) verwijzen wij ook naar de bijlage.

Aandacht vanuit de media voor nieuwe schenkingen aan Museum Nienoord

2.4 Collectiebeheer en -onderhoud

Collectiebeheer

Het onderhoud aan de collectie gebeurde in 2022 op dezelfde wijze als in voorgaande jaren. Voortdurend vindt monitoring plaats van de rijtuigen en sleden op ongedierte, vuil, schimmel. Eventueel aangetroffen schimmel en vuil werd door vrijwilligers verwijderd. Het smeren van de rijtuigen gebeurde eveneens door dezelfde vrijwilligers.

Indien nodig kregen de rijtuigen/sleden een vriesbehandeling in onze eigen vriescel. De overblijvende ruimte in het depot rondom de eigen objecten werd zoveel mogelijk verhuurd aan derden. Door enige giften van andere musea beschikt Museum Nienoord sinds 2022 over een paar nieuwe vitrines ten behoeve van exposities die door vrijwilligers en door het Ambachtencentrum gebruiksklaar werden gemaakt. De vaste inloopvitrines in de Ter Maten Hal werden ten behoeve van de nieuwe expositie geheel opgeknapt en aangepast.

Onderhoud depotgebouw Jaap Stienstra Hallen

Het depotgebouw, de Jaap Stienstra Hallen, werd, evenals alle andere gebouwen, voorzien van een geheel nieuw slotensysteem. Opdrachtgever was de gemeente Westerkwartier en gemeentewerken voerde de installatie uit. Het sleutelplan is opgesteld door collectiebeheer en facilitair, in samenspraak met de gemeente.

Een groot punt van zorg is al enige tijd de lekkage van het platte dak van het gebouw. Dit leidt tot ongewenste invloed van buiten. Gelukkig is directe schade aan de collectie door de lekkages niet voorgekomen.

In de West- en Oosthal en op de grote depotzolder kan een relatieve luchtvochtigheid worden bereikt die redelijk constant rond de 60% ligt. Deze mag op de depotzolder niet beïnvloed worden door de lekkages, daarom is reparatie van het dak noodzakelijk.

In 2022 zijn offertes aangevraagd voor de reparatie van dak van de Jaap Stienstra Hallen. In het voorjaar van 2023 wordt het dak gerepareerd.

Veranderingen in klimaatbeheersing

De apparatuur voor klimaatbeheersing blijft een zorgenkindje. In 2020 zijn de cv-ketels in de Ter Maten Hal vernieuwd en is nieuwe luchtbevochtigingsapparatuur geïnstalleerd in het zuidelijke gedeelte daarvan (beide uitgevoerd door de gemeente Westerkwartier, eigenaar van het gebouw).

In de Jaap Stienstra Hallen werd in 2022 nieuwe bevochtigingsapparatuur geplaatst op de bovenverdieping die inmiddels naar behoren werkt.

Onze eigen vrijwilligers begonnen in 2022 met een project om de luchtvochtigheid in de bibliotheek/archiefafdeling te verlagen. Hiertoe bouwden zij een luchtsluis om het klimaat van hoofd-en-bijzolder beter te scheiden.

Wapenen tegen extremer klimaat buiten, maar ook binnen

Duurzaam energiebeheer

In 2020 nam de gemeente Westerkwartier duurzaam energiebeheer op in een Ambitieplan voor Landgoed Nienoord. De gemeente stelde voor om namens alle partners op het landgoed de plaatsing van zonnepanelen te coördineren op drie gebouwen, waaronder de Jaap Stienstra Hallen van Museum Nienoord.

Het museum verzocht de gemeente, met succes, om assistentie bij het beoordelen van geschiktheid van zowel de constructie als de dakbedekking voor een grotere hoeveelheid zonnepanelen. In het voorjaar/zomer van 2023 zullen de zonnepanelen en bijbehorende apparatuur geplaatst worden.

Om duurzaam met energie om te gaan werden in 2022 door eigen vrijwilligers stelselmatig de tl-bakken vervangen door meer zuinige led-buizen. Zo werd inmiddels de verlichting in de orangerie (toegang, kassarimte, winkelruimte) verduurzaamd evenals het merendeel van de verlichting in de Jaap Stienstra Hallen.

Ten behoeve van de huurders (Museum aan de A en Nederlands Uitvaart Museum-NUM) en eveneens in de eigen bibliotheek/archiefafdeling werden extra led-lichtbanen gemaakt. In het koetshuis werd een geheel nieuwe (led)verlichting gemaakt in de tuigenkast, waarvoor onderdelen van de verlichting uit de vroegere Collenius-zaalopstelling werden gebruikt. In 2022 is ook een aanzienlijk deel van de oude spots (halogeen en gasontbrandingslampen) in de Ter Maten Hal vervangen door nieuwe led-spots, een trend die zal worden voortgezet.

Onderhoud apparatuur

Het reguliere onderhoud werd in 2022 volgens schema uitgevoerd. Daarbij bleek dat de bevochtiger in de Westhal van het depot in feite is afgeschreven (geeft veel storingen) en aan vervanging toe is evenals de cv-ketel die het depot (deels) van warmte voorziet. De vervanging is in onderzoek. Zoals eerder vermeld is op de bovenverdieping van de Jaap Stienstra Hallen nieuwe bevochtigingsapparatuur geïnstalleerd.

Ook vond controle van alle elektrische apparatuur en elektrische hulpmiddelen plaats. Brandblussers en medische 1e hulpsets zijn gecontroleerd en waar nodig aangevuld.

2.5 Collectieregistratie

Museum Nienoord maakt gebruik van het vernieuwde Adlib programma: een 'web-based software' programma genaamd Axiell Collections. Aangezien de database van het museum na 20 jaar gebruik danig vervuild is geraakt, is begonnen met een opschoningsproject dat over meer jaren gespreid zal zijn. In 2022 werkten verschillende vrijwilligers, de conservator en de junior conservator hard aan het implementeren van deze nieuwe structuur en het controleren van de records. Na deze opschoningsronde moeten nog veel objecten ingevoerd worden, waarvoor een planning is gemaakt.

In 2022 voerde het museum overleg met een externe partij om de reeds ingevoerde informatie over de beide kerncollecties online beschikbaar te stellen voor het publiek door de betreffende informatie te linken aan de website van Museum Nienoord.

2.6 Huurders in de Jaap Stienstra Hallen

Het Museum aan de A heeft inmiddels de door haar gehuurde ruimte grotendeels gevuld met objecten.

Rijksmuseum Twenthe verliet in 2021 de door haar gehuurde ruimte. Dat leverde voor Museum Nienoord aanzienlijk extra ruimte op voor de realisering van het Project Museum Nienoord Vernieuwt!.

Het bestuur van het NUM (huurder van de bovenverdieping van de oostelijke vleugel depot) hield haar jaarvergadering in Leek, ook met de bedoeling om een keer kritisch te kijken naar het nut van vele aanwezig objecten en de mogelijkheid om het gehuurde aantal vierkante meters iets in te krimpen.

Het GRID (Grafisch Museum) heeft eind 2022 een groot deel van de door haar gehuurde ruimte opgezegd en objecten elders ondergebracht.

Museum Nienoord adviseerde ook bruikleengevers in het gebruik van hun eigen rijtuig, zoals het Groninger Studentencorps Vindicat atque Polit, met hun 'Senaatskoets' (een gala glasberline).

Een ander voorbeeld van gebruiken van de koets is de landauer van de Compagnie tot Instandhouding van het Oude Gerij. Deze kan Museum Nienoord in onderling overleg ook voor ritten inzetten.

Voor de bevriende Stichting De Koetsewagen bemiddelde Museum Nienoord aangaande uitplaatsing van een tweetal rijtuigen aan het Busmuseum in Hoogezand, en bood zij noodopslag na het overlijden van de stalhouder Kuipers.

3 Bedrijfsvoering

3.1 Organisatie

Vrijwilligers

Museum Nienoord kenmerkt zich als een vrijwilligersorganisatie. Vrijwilligers verrichten verschillende uitvoerende werkzaamheden. Als medewerker maar ook ambassadeur dragen zij in belangrijke mate bij aan de groei en bloei van het museum.

Museum Nienoord waardeert de inzet en betrokkenheid van vrijwilligers enorm. De vrijwilligerscoördinator, een van de vaste medewerkers, is voor hen een belangrijk aanspreekpunt. Zij begeleidt en coördineert alle onderlinge samenwerking en bewaakt en stimuleert de professionele houding als gastvrije ontvanger van bezoekers.

Uitvoering Vrijwilligersbeleid in 2022

In 2022 maakte Museum Nienoord een start met de vernieuwing van het vrijwilligersbeleid. Daarbij stond de uitvoering van het beleidsplan centraal.

Dit is zichtbaar in de meer efficiënte indeling van de overlegstructuur. En in een meer en diepgaander overleg per werkgroep, ter vervanging van de organisatie brede vergaderingen.

Voorts is een wekelijkse Nieuwsbrief voor alle medewerkers ingevoerd. De uitkomsten van ieder werkgroepoverleg kunnen zo meteen organisatie-breed worden gedeeld.

Eén van de resultaten van het nieuwe beleid: via nieuwe wegen (vrijwilligersmarkt in samenwerking met De Schans, social media) breder werven van vrijwilligers. Met als één van de doelen: een bredere vertegenwoordiging van de maatschappij in Museum Nienoord. Voor het eerst is een 'statushouder' op kantoor actief, als vrijwilligster vanuit integratie.

Gemiddeld waren de vrijwilligers één dagdeel per week actief in of voor het museum, de onderhoudsploeg gemiddeld twee dagen per week.

In maart 2022 bezochten een kleine dertig belangstellenden de Informatie-ochtend voor vrijwilligers. De meesten meldden zich vervolgens aan als vrijwilliger en van hen bleven de meesten na de proefperiode actief voor het museum. Ook via de Vrijwilligerscentrale kwamen nieuwe vrijwilligers binnen.

Twee 'oudgedienden' moesten helaas stoppen in 2022, beide vanwege afnemende krachten door hun hoge leeftijd.

Het aantal vrijwilligers was bijna 70. Hun toegewijde inzet voor het museum staat voor ongeveer 7 fte.

"Ik vind het zo mooi dat er op Nienoord zo'n stuk historie en geschiedenis ligt, met alle verhalen die erbij horen. En dat ik van de bezoekers geregeld terug hoor dat ze er enorm van hebben genoten en dat alles zo bijzonder vinden. Daar kan ik echt van genieten. Daarnaast ook de collegialiteit van jullie als staf met de vrijwilligers. Er is een goede sfeer en dat is heel belangrijk."

Janny Buist, vrijwilliger

Bloemen voor jubilerende vrijwilligers

Inclusie als werkhouding

De vestiging van Oekraïense vluchtelingen in het Westerkwartier en de opening van een noodopvang in Leek motiveerden Museum Nienoord en instanties als Sociaal Werk De Schans en het Familiepark, maatschappelijke organisaties als de PKN gemeente, de Lions en privépersonen zoals gastouders van vluchtelingen.

De publiciteit hieromtrent motiveerde andere organisaties om met nieuwkomers Nienoord als excursielocatie te kiezen. Zoals RSG De Esborg in Emmen met zijn buitenlandse leerlingen. De vrijwilligers ontvingen ook hen hier gastvrij.

Professionalisering

Voor de professionalisering werd ook in 2022 het theoriemodel 'gastvrijheid in cirkels' ingezet. Vrijwilligers van de collectieregistratie namen samen met de juniorconservator deel aan een cursus van Axiell, het collectiebeheersysteem. De directeur volgde in 2022 het tweede deel van de opleiding bij De Baak. Er zijn verdere stappen gezet in professionalisering, onder meer bij de functionerings- en beoordelingsgesprekken.

3.2 Museumwinkel

De winkelcommissie beheert de museumwinkel. Bij het bepalen van het assortiment speelt de commissie in op de lopende en geplande tentoonstellingen van het museum. Er wordt gekeken welke boeken of andere informatie passend zijn bij de desbetreffende tentoonstelling.

Met de steun van de vrijwilligers was het mogelijk de winkel open te houden zelfs buiten de reguliere openingstijden bij activiteiten in de Ter Maten Hal of op verzoek van het Grand Café Borg Nienoord. De omzet van de winkel is in 2022, ondanks de Coronabeperkingen aan het begin van het jaar, toegenomen.

Museum Nienoord heropent na lockdown

3.3 Financiën

Het museum voert een prudent financieel beleid. De vaste kosten en de voorgenomen activiteiten worden gedekt door een begroting met vaste of van jaar tot jaar constante inkomsten. Dit betreft ook exposities in een basale vorm.

Verdergaande ambities op het gebied van aanvullende investeringen in exposities, restauraties buiten regulier onderhoud, en projecten als het doen uitgeven van een boek of organiseren van een koetsentocht vinden pas doorgang als de aanvullende kosten middels extra inkomsten gegarandeerd gedekt zijn, bijvoorbeeld in de vorm van extra subsidies, verkochte boeken, of ontvangen deelnemersbijdragen.

De financiële risicobeheersing is vormgegeven door bespreking van een maandelijkse financiële rapportage in de bestuursvergadering en het uitvoeren van projecten na volledige dekking van de kosten. Uit risicomijding blijft de omvang van de projecten sowieso beperkt.

De administratieve controle bestaat uit het vier ogen principe; in het algemeen directie en penningmeester.

Museum Nienoord ontvangt van de provincie Groningen en de gemeente Westerkwartier een structurele subsidie voor de exploitatie. De overige inkomsten worden ontvangen uit de entreegelden, de organisatie van verschillende manifestaties en evenementen, de verhuur van gedeelten van de Jaap Stienstra Hallen en de verhuur van de vriezerinstallatie. In 2022 ontving Museum Nienoord nog een bijdrage uit het Mondriaanfonds uit de Compensatieregeling Coronacrisis Musea.

Museum Nienoord is een organisatie met veel vrijwilligers. Iedere vrijwilliger steunt met eigen talenten, energie en tijd het beheer en onderhoud van de collecties. Het museum is dankbaar voor deze bijdragen die niet in geld zijn uit te drukken.

Museum Nienoord krijgt ook financiële bijdragen van belangstellenden die zich betrokken voelen bij het museum. De ridders, vrienden en donateurs ondersteunen elk op hun eigen manier het museum met een financiële bijdrage en/of advies. Ook deze bijdragen worden door het museum bijzonder op prijs gesteld.

Baron en barones Knyphausen proeven recepten van Occa Ripperda

4 Samenwerken

4.1 Samenwerking overheden en lokale partners

Provincie Groningen

De provinciale Museumvoucher werd in 2022 ingevoerd, met als oormerk collectieregistratie en digitalisering. Coördinator Boris Brink brainstormde in Museum Nienoord over voortzetting in 2023 en de gewenste oormerken voor de besteding van de vouchers.

Het vernieuwde Projectplan Museum Nienoord Vernieuwt! is met de provincie afgestemd.

Op uitnodiging van gedeputeerde mevrouw Wulffse kwamen delegaties van Museum Nienoord en het Streekhistorisch Centrum Stadskanaal naar het provinciehuis voor een persmoment bij de subsidie vanuit de Cultuurpandenregeling voor beide musea.

Gemeente Westerkwartier

De samenwerking verliep opnieuw op verschillende niveaus. Museum Nienoord functioneerde als onafhankelijke samenwerkingspartner in de uitvoering van het gemeentelijk cultuurbeleid, als huurder van een gemeentelijk monumentaal complex en als hoeder van kunst en cultureel erfgoed. Voorts werkten gemeente en museum samen op projectniveau, zoals bij het Cultuurfestival Westerkwartier en de Vrijwilligersmarkt, beide in september.

De gemeente koos Museum Nienoord als locatie voor drie markante momenten in 2022.

De laatste en openbaar toegankelijke gemeenteraadsvergadering van de aftredende gemeenteraad vond op 29 maart plaats in de Ter Maten Hal, daags erna op 30 maart de installatievergadering van de nieuwe raad. Op beide vergaderingen volgde een feestelijke ontvangst.

Het afscheid van de oude en de installatie van de nieuwe gemeenteraad in de Ter maten Hal

Op 7 juni was de jaarlijkse ontvangst van de gemeenteraad voor alle ingezetenen van het Westerkwartier eveneens op Nienoord.

De gemeentelijke subsidie 'Versterking musea Westerkwartier' werd in 2022 besteed aan een groot beeldscherm in de Ter Maten Hal, en aan nieuwe klimaatbeheersing.

De gemeente coördineerde en faciliteerde ook samenwerking tussen de landgoedpartners onderling. Een door de gemeente aangetrokken (en daardoor bekostigd) bedrijf ontwikkelde voor de participerende landgoedpartners een ontwerp op maat voor de plaatsing van zonnepanelen. Gezamenlijk werd een coöperatie opgericht, vooral om naar fondsen toe het draagvlak zichtbaar te maken.

Burgemeester Van der Tuuk nodigde de directeur in maart 2022 uit als gastheer bij de ontvangst van een aantal collega-burgemeesters in Midwolde en Leek, waarbij Museum Nienoord werd aangedaan.

De gemeente subsidieerde de reproductie van een aantal 17^e-eeuwse veldherenportretten, zodat die voor Museum Nienoord bewaard blijven nadat de originelen teruggaan naar hun eigenaren.

De gemeente dacht mee over financiering van de reparatie van het dak van de Jaap Stienstra Hallen en verleende assistentie bij het beoordelen van geschiktheid van zowel de constructie als de dakbedekking voor een grotere hoeveelheid te plaatsen zonnepanelen.

Toerisme en Recreatie Westerkwartier

Deze organisatie werd in 2022 opgeheven, nadat de gemeente de subsidie stopzette.

De Ondernemersvereniging Westerkwartier

Deze vereniging organiseerde tien bijeenkomsten, waarvan twee op Nienoord. Bij één van deze bijeenkomsten was de directeur gastspreker.

De Streekhistorische Kringen

De Stichting Historische Kring Leek e.o. (SHKL) vergaderde een aantal keren in de Oranjerie van Museum Nienoord, aangezien daar voldoende mogelijkheid was om fysiek afstand vanwege Covid te houden. Nadat de gemeente aankondigde dat de bodewoning (het oude onderkomen van de SHKL) te koop kwam, trad SHKL in overleg met Museum Nienoord over structureel ruimtegebruik. Op basis van de huurofferte van Museum Nienoord deed de SHKL een subsidieaanvraag aan de gemeente. Die was eind 2022 nog in behandeling.

Ambachtencentrum

Museum Nienoord biedt huisvesting aan het Ambachtencentrum voor personen met afstand tot de arbeidsmarkt. Hulp aan de afdeling Collecties bij onderhoud en herstel door het Ambachtencentrum kwam gedurende de covid-periode op een wat lager pitje te staan. In 2022 kwamen er verschillende nieuwe cliënten naar het Ambachtencentrum.

Dagbesteding De Zijlen

Museum Nienoord begeleidt ook cliënten van het centrum voor dagbesteding De Zijlen. In 2022 assisteerde een cliënte de conciërge gedurende vier dagdelen per week. Zij werd door de conciërge en andere vaste medewerkers begeleid in samenwerking en communicatie op de werkvloer.

Taalhuis

Het Taalhuis is de organisatie die de gemeente inhuurt om lees- en schrijflessen aan te bieden aan laaggeletterden. In 2022 werd de samenwerking vernieuwd, nadat met het museum ook het Ambachtencentrum weer open kon. Cliënten van het Ambachtencentrum maakten hiervan gebruik, onder wie ook statushouders.

De Ridders van Nienoord

Een delegatie van het bestuur interviewde een aantal ridders over hun ervaringen, wensen en ook inzetbaarheid. Hieruit ontstonden nieuwe initiatieven tot samenwerking. Zo werden de ridders nadrukkelijk betrokken bij de planvorming rondom het Projectplan Museum Nienoord Vernieuwt!.

Samenwerking en uitvoering Ambitieplan Landgoed Nienoord

De landgoedcoördinator organiseerde een aantal bijeenkomsten met de landgoedpartners onderling, een kennismaking met de nieuwe portefeuille houdende wethouders in november en een rondgang met de nieuwe gemeenteraad van Westerkwartier in december. Op Museum Nienoord werden de Jaap Stienstra Hallen bezocht en het Projectplan Museum Nienoord Vernieuwt! gepresenteerd.

Grand Café Borg Nienoord

Het Grand Café Borg Nienoord kon in 2022 inlopen op de exploitatietekorten. Toch moest ook in 2022 een aantal grote ontvangsten worden geannuleerd, zoals drie van de vier geplande SNN-ontvangsten met de drie noordelijke Commissarissen van de Koning.

Corona-compensaties vanuit de overheid voor Museum Nienoord werden, voor zover van toepassing, met het Grand Café Borg Nienoord verrekend, zoals in de huurafrekening.

Familiepark Landgoed Nienoord

Via het Ambitieplan Landgoed Nienoord overlegden de directeuren met elkaar. De hierboven genoemde samenwerking bij het streven naar duurzaam energiebeheer behoorde tot de belangrijkste resultaten. Door Museum Nienoord uitgenodigde groepen Oekraïense vluchtelingen kregen op voorspraak van het museum gratis entree in het Familiepark.

Landgoedboerderij Oosterheerdt

De Landgoedboerderij participeerde in kleinere promotieactiviteiten van Museum Nienoord, zoals de Bruidsbeurs in het Borgcomplex in september. Helaas moest de Landgoedboerderij zich in 2022 terugtrekken uit de organisatie van een gezamenlijke Tuinfair.

4.2 Samenwerkingsprojecten stichtingen Paard & Karos en Hippomobiel Erfgoed

Kasteel De Haar

Nadat de (gerestaureerde) koetsen van Kasteel De Haar terugkwamen van de presentatie daar op 16 oktober 2021 werd de nog niet gerestaureerde landauer (rijtuigbouwer Million & Guet, Paris) naar restaurateur Stolk in Balkbrug gebracht. Eind 2022 was deze restauratie nog in volle gang.

Coach Ter Maten

Gezamenlijk onderzoek naar de coach uit de nalatenschap van Dirk Ter Maten leidde tot een bijzondere ontdekking. Deze bleek te hebben toebehoord aan Willem graaf van Heeckeren van Enghuizen, de bewoner van Sonsbeek in Arnhem. Hij gebruikte het om zijn gasten de jacht te laten volgen. "Gebruikt op de route naar Parijs...", was meer dan zestig jaar lang de enige informatie in Museum Nienoord.

Koetshuizen in Nederland

Museum Nienoord participeert in een inventarisatie van nog bestaande koetshuizen in Nederland. De 19de-eeuwse knechtenwoning op Nienoord recht boven het koetshuis en de paardenstal bleek een van de weinige, nog bijna volledig intacte in Nederland. Het bestaan ervan was bij het museum bekend; de woning is als zodanig toegankelijk voor bezoekers. Dat er verder nauwelijks tot geen vergelijkbare woningen bewaard bleven, was ook voor Museum Nienoord nieuwe informatie.

De projectgroep Koetsen en kastelen bij de opening door Sybrand Buma

4.3 Samenwerking met landelijke organisaties en collega-musea

Museum Nienoord participeert traditiegetrouw in landelijke manifestaties als de Nationale Museumweek, het Monumentenweekend en de Oktobermaand Kindermaand.

Met en via de Nederlandse Museumvereniging werd land breed overlegd over de pandemie en corona-compensaties. De vereniging trad hierbij op als lobbyorganisatie en spreekbuis naar de Rijksoverheid en naar de landelijke pers. In januari 2022 kwamen allerlei musea in Nederland in opstand tegen de gedwongen sluiting. De vorm die Museum Nienoord hierbij koos, oogstte lof. De museumdeuren werden niet tegen de regels in geopend, maar collectiestukken werden naar buiten

gereden terwijl het museum dicht bleef. Zo konden (in samenwerking met stichting De Koetsewagen) voorbijgangers toch genieten van rijtuigen. Uiteraard viel hierbij de keuze op koetsen die tegen het buitenklimaat bestand waren. Deze actie geschiedde in samenspraak met de gemeente Westerkwartier en werd openlijk ondersteund door de wethouder.

Binnen de regionale musea nemen de borgen musea een bijzondere plaats in. Met de Groninger borgen werd twee keer vergaderd: het Borgenplatform. Hierbij waren zo mogelijk vertegenwoordigers van het Groninger Landschap, Erfgoedpartners en het Groninger Museum aanwezig.

Vanuit het Borgenplatform is een werkgroep samengesteld om de borgenbiotopen te beschrijven en verankeren in de verschillende instrumenten van ruimtelijke ordening. De werkgroep heeft gekozen voor de term borgenbiotoop omdat deze het beste omschrijft waar het om gaat: de borg, bijgebouwen, alle elementen die deel uitmaken van het borgcomplex en het omringende landschap. Het platform borgen is aangesloten bij zowel de SKBL (Stichting Kastelen Buitenplaatsen Landgoederen) als de NKS (Nederlandse Kastelenstichting). Museum Nienoord was al lid van de SKBL.

Tijdens de Fraylemakoetsentocht reed het museum mee met een Coach van De Koetsewagen, waarbij reclame gemaakt werd voor de net geopende expositie Koetsen en Kastelen.

Coöperatie Sterke Musea

Nationaal Programma Groningen (NPG) heeft binnen het programma Toukomst 2 miljoen euro voor 10 jaar toebedeeld om Groninger musea te helpen met het opstellen van de toekomstplannen (1e trap) en de werving van gelden bij zowel fondsen als NPG (2e trap). Enkele musea, waaronder Museum Nienoord, en betrokken particulieren richtten samen de Coöperatie Sterke Musea Groningen op om dit project tot een succes maken. Leden kunnen een beroep doen op ondersteuning vanuit de Coöperatie. Museum Nienoord kreeg ondersteuning en advies bij subsidieaanvragen voor het Projectplan Museum Nienoord Vernieuwt!. Een aantal van deze aanvragen is in 2022 al gehonoreerd. De bestuursvoorzitter van Museum Nienoord vervult ook de functie van voorzitter van het bestuur van de Coöperatie Sterke Musea.

Stichting De Koetsewagen

Stichting De Koetsewagen beheert twee dozijn historische rijtuigen waarmee nog gereden kan worden via stalhouders. De samenwerking om niet tussen Museum Nienoord en De Koetsewagen intensiverde: De Koetsewagen stalt na het overlijden van stalhouder Kuipers een aantal rijtuigen bij het museum, en stelt deze ook beschikbaar voor rijtuigritten vanaf het museum, voor het Ambachtencentrum en een expositie en voor de Fraylemakoetsentocht. De Koetsewagen nam ook deel aan de presentaties tijdens o.a. Cultuurfestival Westerkwartier. Daarnaast helpt De Koetsewagen het museum met reparaties, onderhoud en transport.

Vereniging Rijden en Glijden

Museum Nienoord is lid van de Vereniging Rijden en Glijden, een organisatie van collectie-eigenaars die acht keer per jaar een tocht organiseren. In 2022 kon een aantal van die tochten plaatsvinden.

Platform Musea Westerkwartier

Dit functioneert als gezamenlijke lobby namens alle musea in deze gemeente. In november ontvingen zij gezamenlijk de nieuwe portefeuille houdende wethouders mevrouw Marjan Sijperda en de heer Bé Schollem; deze kennismaking was op Nienoord.

Publieksarrangementen met collega-musea

Het dagarrangement voor touroperators, busmaatschappijen en verenigingen, samen met het Nationaal Klompenmuseum in Eelde, werd in 2022 voortgezet.

Compagnie tot Instandhouding van het Oude Gerij

Met de vereniging vrienden van het Nationaal Rijtuigmuseum Nienoord, de Compagnie tot Instandhouding van het Oude Gerij was periodiek contact. Er werd samengewerkt bij de Fraeylemakoetsentocht, en De Compagnie hield voor haar leden een avondbijeenkomst op Nienoord.

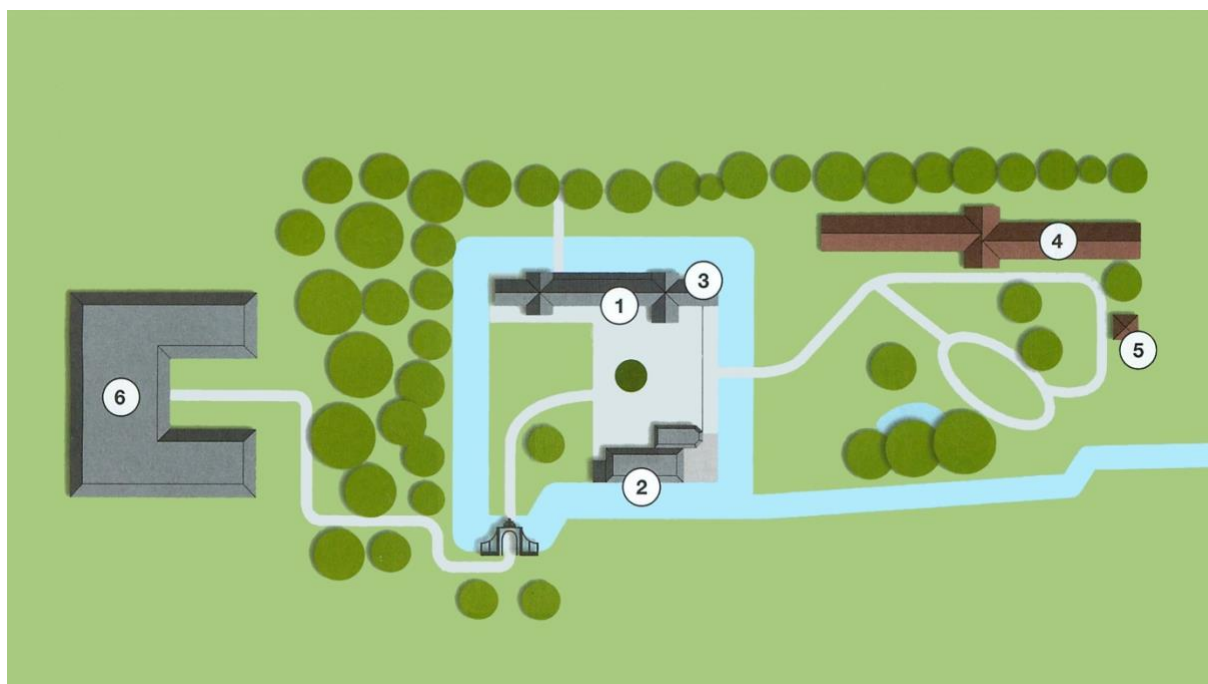

Overhandiging van 'Certificate of Appreciation' van de Carriage Association of America

Bijlagen

1 Het Museumcomplex

Het museumcomplex

1. Entree / kassa	4. Ter Maten Hal (tuinhal)
2. Borg / Grand Café	5. Schelpengrot
3. Stal / Koetshuis	6. Jaap Stienstra Hallen (depotgebouw)

Museum Nienoord bestaat uit verschillende gebouwen, waarvan een aantal worden gehuurd van de gemeente Westerkwartier. Het oudste en meest beeldbepalende is de borg Nienoord uit 1524. In het museale deel op de eerste verdieping is een semipermanente tentoonstelling over de bewoners in relatie tot de ontwikkeling van het Westerkwartier. De salons en keukens op de benedenverdieping worden onderverhuurd aan de horecapachter.

Het historische koetshuis met paardenstallen ernaast zijn nog intact en worden opengesteld voor publiek. Een klassiek ogende, maar eind 20e eeuwse, Oranjerie verbindt beide gebouwen. Hier bevinden zich de entreehal en de museumwinkel. De voormalige personeelswoningen aan het borgplein zijn ingericht als museumkantoor. Samen met het omliggende park stralen deze gebouwen een eind 19de eeuwse sfeer uit.

In de museumtuin verrees in de jaren zestig van de vorige eeuw een museaal expositiepaviljoen, bestaande uit twee grote tentoonstellingshallen aan weerszijden van een ruime ontvangsthal. Een opslagruimte in het bos werd rond 2000 vervangen door een modern en museumwaardig depotgebouw. Dit is eigendom van de museumstichting. Hierin bevindt zich ook het Ambachtencentrum.

De bijgebouwen van de borg dragen de namen van medeoprichters van Museum Nienoord. De Oranjerie kreeg de naam 'Bisschoff Hal', het expositiepaviljoen heet de 'Ter Maten Hal' en het depotcomplex de 'Jaap Stienstra Hallen'.

Verschillende nog aanwezige bouwdelen en tuinornamenten herinneren aan vroegere eeuwen. De meest bijzondere zijn de schelpengrot en erepoort, beide van rond 1700.

2 Visie en missie

Visie

Museum Nienoord, Borg en Rijtuigmuseum (hierna: Museum Nienoord) ontvouwt de nalatenschap van de Borg Nienoord, de regionale cultuurhistorie en de geschiedenis en cultuur van het gebruik van paard en rijtuig in Nederland.

Missie

Museum Nienoord wil de Borg Nienoord en de nationale collecties rijtuigen en sledes zichtbaar maken voor een breed publiek. Zij wil de betekenis van deze collecties *waarborgen* binnen een maatschappelijke context door ze te presenteren en te duiden. Daarnaast wil zij zorgdragen voor het behoud en de uitbreiding van die collecties als eigentijdse bijdrage aan de verdere ontwikkeling van onze rijke, veelzijdige (kunst-) en erfgoedsector.

3 Strategie, hoofdpunten van beleid en doelstellingen

Museum Nienoord verwerft, behoudt, onderzoekt, presenteert, documenteert en geeft bekendheid aan de materiële en immateriële getuigenissen voor doeleinden van studie, educatie en recreatie.

Doelstellingen

Museum Nienoord wil haar collectie en wijze van presenteren op duurzame wijze aanpassen voor een breder en nieuw publiek. Als conservator van haar unieke erfgoedcollecties wil zij deze toekomstgericht onderhouden en ontwikkelen. Met als doel dat de collectie blijvend en vernieuwend getoond kan worden, onder andere door een actueel (digitaal), educatief programma te ontwikkelen.

Voor 2022 koos het bestuur het Projectplan Museum Nienoord vernieuwt! en het thema Inclusiviteit als belangrijkste speerpunten.

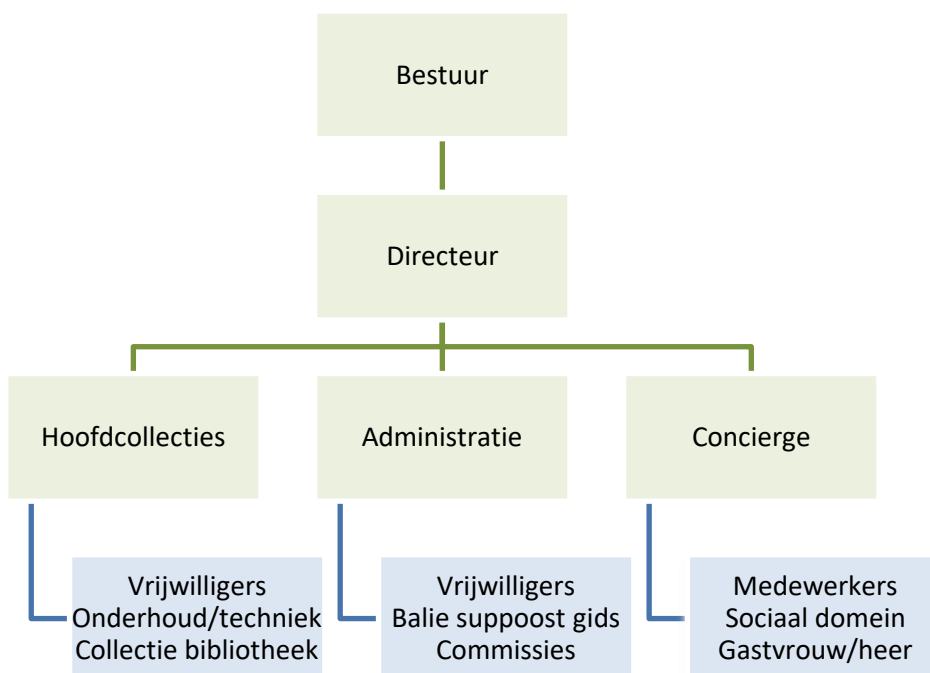
4 Samenstelling staf en bestuur

Staf		
Naam	Functie	Omvang
Dhr. G. Pruiksma	Directeur	0,8 fte
Mevr. H.J. van der Velde	Conciërge/schoonmaak	0,6 fte
Mevr. S. Folkertsma	Assistent conciërge/schoonmaak	
Dhr. J. Louwes	Administratie en Vrijwilligerscoördinator	0,5 fte tot 1 juli 2022
Mevr. J.G. Meijer-Hoekstra	Administratie en Vrijwilligerscoördinator	0,5 fte vanaf 1 juli 2022
Dhr. J.J. Zijlstra	Conservator	0,4 fte
Mevr. M.N. de Jong-Ritsema	Junior conservator	0,6 fte; vanaf 1 oktober 2021; voor duur van 2 jaar

Bestuur (bestuursleden vervullen hun rol onbezoldigd)		
Naam	Bestuursfunctie	Rooster van aftreden
Dhr. S.M. Dijkstra	Voorzitter	01-11-2024 (niet herbenoembaar)
	<i>Hoofd- en nevenfuncties:</i> Financieel expert zorginkoop Menzis Voorzitter Stichting De Koetsewagen Voorzitter Stichting Heerlijkheid Harssens Algemeen bestuurslid Vereniging Compagnie tot instandhouding van het Oude Gerij Penningmeester Stichting Finit Voorzitter Coöperatie Sterke Musea	
Mevr. W. van der Schuit (afgetreden: 13-07-2022)	Secretaris en vicevoorzitter	01-09-2024 (1 x herbenoembaar)
	<i>Hoofd- en nevenfuncties:</i> Eigenaar historisch onderzoeks- en communicatiebureau voor het realiseren van publicaties, tentoonstellingen en museale presentaties	
Dhr. G. Vos	Penningmeester	19-12-2023 (2 x herbenoembaar)
	<i>Hoofd- en nevenfuncties:</i> Fiscaal jurist bij Ministerie van Financiën (Belastingdienst) Penningmeester bij Stichting Het Bevrijdingsbos	
Mevr. M. Weits (aftredend: 31-12-2022)	Algemeen Bestuurslid Per 13 juli 2022 secretaris en vicevoorzitter	13-07-2026 (1 x herbenoembaar)
	<i>Hoofd- en nevenfuncties:</i> Voormalig Informatiemanager	
Mevr. G. Durkstra	Algemeen bestuurslid Secretaris en vicevoorzitter vanaf 01-01-2023	14-04-2024 (2 x herbenoembaar)
	<i>Hoofd- en nevenfuncties:</i> Voormalig Inspecteur van het Onderwijs Aspirant-bestuurslid Coöperatie Sterke Musea	
Mevr. E. Janssens (afgetreden: 12-10-2022)	Algemeen bestuurslid	26-10-2025 (2 x herbenoembaar)
	<i>Hoofd- en nevenfuncties:</i> Kunsthistoricus Voormalig Communicatieadviseur HBO	

(Zie ook: <http://www.museumnienoord.nl/organisatie/anbi>)

5 Organogram Museum Nienoord en overlegstructuur

Organisatie en structuur

Het bestuur vergaderde maandelijks met de directeur. Voorts was er overleg op bestuurlijk en directieniveau met de wethouder en beleidsambtenaren van de gemeente Westerkwartier.

Met de andere partners, stakeholders en subsidieverleners werden alle afspraken en verplichtingen nagekomen. Museum Nienoord voldoet hiermee aan de Governance Code Cultuur.

Verantwoording Codes

De Kunstraad ziet knelpunten op het gebied van de implementatie van door het Rijk geagendeerde codes bij instellingen. Het gaat om richtlijnen die zijn geformuleerd ten aanzien van goed bestuur (Good Governance), eerlijke betaling (Fair Practice), en diversiteit en inclusie (Code Diversiteit en Inclusie). Zij geeft aan dat in de plannen van de instellingen veelal wordt aangegeven dat men het belang van codes erkent. Tegelijkertijd ziet de Kunstraad hiervan onvoldoende terug in hun begrotingen en beleidsplannen.

Governance Code Cultuur

Museum Nienoord past de Governance Code Cultuur toe op een manier die aansluit bij de doelstelling, aard en omvang van de organisatie. Het bestuur en de directie bespreken de code jaarlijks in een bestuursvergadering.

Museum Nienoord is ondergebracht in de Stichting Nationaal Rijtuigmuseum. Het bestuur bestaat uit vrijwilligers die geen vergoeding ontvangen voor hun activiteiten. De verantwoordelijkheden zijn vastgelegd in de statuten van de stichting. Het bestuur en de directie handelen conform het reglement waarin de taken en de werkwijze zijn vastgelegd.

Het bestuursreglement is in 2020 herijkt en opnieuw vastgesteld. Daarmee is voldaan aan de praktijkaanbevelingen van het principe van de Governance Code Cultuur. Minimaal eenmaal per jaar

vergadert het bestuur zonder de directie. Tijdens deze vergadering komt in elk geval het eigen functioneren en de relatie met de directie aan de orde. Er is buiten de vergaderingen regelmatig contact tussen het bestuur, de directie en de medewerkers. De voorzitter en een bestuurslid voeren jaarlijks gesprekken met de directeur over zijn functioneren. Het is geen automatisme dat bestuursleden herbenoemd worden. Bij iedere herbenoeming maakt het bestuur een afweging, mede op basis van de profielschets, en wordt het traject gevolgd dat ook voor benoemingen geldt.

Jaarlijks stelt het bestuur de jaarrekening vast. Daarin wordt verslag gedaan van het systeem van risicobeheersing en controle. Museum Nienoord bespreekt maandelijks de financiële stand van zaken aan de hand van een overzicht.

Fair Practice Code

Museum Nienoord heeft een beperkte formatie van in totaal 2,8 fte. In een bijeenkomst tussen de medewerkers en het bestuur in december 2020 zijn de kernwaarden opnieuw met elkaar besproken. Daarbij staan verbinding en het naleven van de verschillende codes centraal. Vanwege het kleine team en noodzakelijke specialismen is er sprake van een dilemma tussen 'vrijheid hebben en verantwoordelijkheid dragen'. De medewerkers en vrijwilligers zijn uitermate betrokken. Tegelijkertijd is het leiden van een organisatie die voor een groot deel van de uitvoering afhankelijk is van vrijwilligers geen sinecure. Aan de hand van de functioneringsgesprekken worden ontwikkelingsmogelijkheden om de kernwaarden toe te kunnen passen in zijn/haar werkzaamheden in kaart gebracht. Vanwege de financiële situatie is het helaas niet mogelijk om uitbreiding van uren voor de medewerkers te realiseren en salarissen standaard jaarlijks te indexeren.

Het museum heeft niet de financiële middelen om aan dit aspect van de Fair Practice code te voldoen.

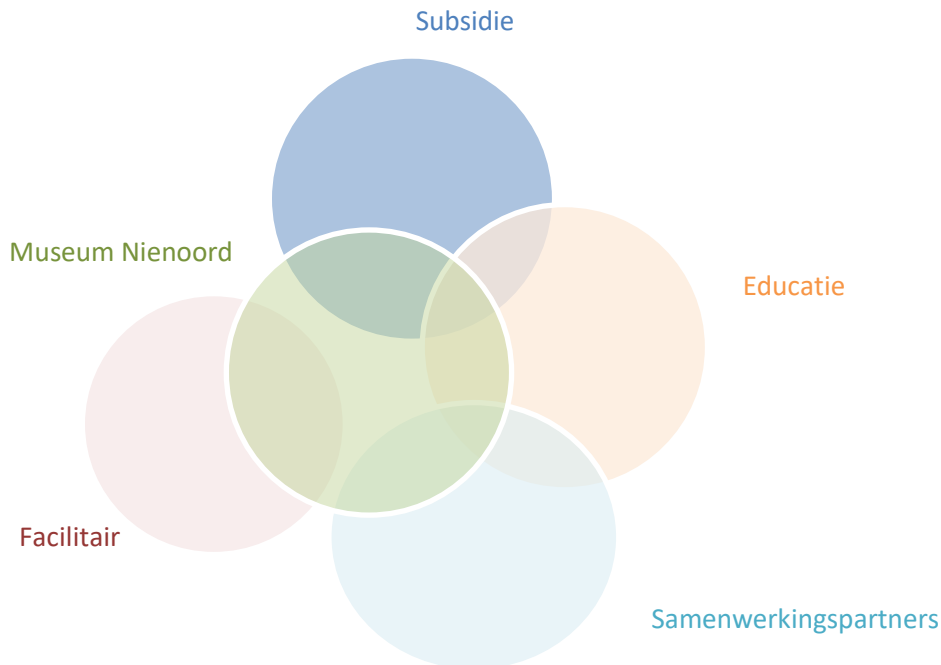
Code Diversiteit en Inclusie

Voldoen aan de Code Diversiteit en Inclusie is voor Museum Nienoord een vanzelfsprekendheid. Het museum wil een afspiegeling zijn van de samenleving, en daarbij aansluiten bij de regionale situatie. Om dit te realiseren is tegemoetkomen aan diversiteit een thema dat bij elk nieuw project of tentoonstelling aan de orde komt.

Diversiteit en inclusie dragen bij aan de gewenste profilering van het museum; dit thema wordt de komende jaren verder ontwikkeld. Daarbij is samenwerking met partners in de regio een belangrijk uitgangspunt. Binnen het personeelsbeleid is culturele diversiteit één van de criteria.

6 Relaties, netwerken en partners

Subsidie:	Provincie Groningen Gemeente Westerkwartier	Overige Fondsen
Samenwerkingspartners:	Stichting Paard & Karos Stichting Hippomobiel Erfgoed Grand Café Borg Nienoord Landgoedpartners Gemeente Westerkwartier (eigenaar deel van de gebouwen) Bruikleengevers en -nemers Groninger Borgen en Musea	Openluchtmuseum Museum Purmerend Kastelen en landgoederen Internationale musea Wenen en Lissabon Ondernemersvereniging Westerkwartier Promotie Platform Leek
Educatie:	Ambachtencentrum Textielatelier Kunstenaars in de regio Basis- en speciaal onderwijs	Voortgezet onderwijs Middelbaar beroepsonderwijs Hoger beroepsonderwijs Universitair onderwijs
Facilitair:	Gemeente Westerkwartier (eigenaar deel van de gebouwen) Media	Restaurateurs Diverse leveranciers
Museum Nienoord	Ridders Vrienden Donateurs	Commissies Medewerkers en vrijwilligers Bestuur

7 Overzicht schenkingen

Datum	Object	Geschonken door:
Februari	Schaalmodel Milord rijtuig	De heer Jan Willem Sieburgh, Amsterdam
Maart	Kleurenplaat bruidsstoet prinses Beatrix en prins Claus	Mevrouw Saskia Simon, Leek
April	Private omnibus van den Pas	Familie Oldenzijl-Mellema, Oostwold-Scheemda
Juli	Archief carrosseriebouwer Wytze de Weger	Gezusters de Weger, Assen
Augustus	Twee Koninklijke rijtuiglantaarns bij Landauer W-001 (eerste rijtuig van museum)	Erven Koos Heikens, 's-Gravenhage e.o.
	Beamer t.b.v. menspel (gebruikte)	De heer Luit Scholten, Leek
	Drie staande vitrines	Museum aan de A, Groningen
September	Familearchief rijtuigbouwer Jan van Geest	De heer Willem van Geest, Berlicum
	Klassieke eikenhouten tafelvitrine	Universiteitsmuseum, Groningen
Oktober	Reiskoffer	Familie Maree, Leek
December	Twee rijtuigen en toebehoren voor beide rijtuigen: Lijkswagen 1e klasse, Rotterdam en een Duitse lijkswagen	Familie L. Jol, 's-Gravenhage
	Kasboeken rijtuigbouwer Ipenburg	Kasteel Amerongen

8 Overzicht aankopen

Datum	Object	Aankoop van:
Februari	Gelderse kapkar van firma Lathouwers, Den Bosch	De heer Jurgen Vaesen, Peer (België)
December	Ezelwagen van rijtuigbouwer Donderwinkel, Doesburg	Firma Chris Van den Heuvel, Valkenswaard
	Ezelwagen van rijtuigbouwer Oostwoud, Franeker	Firma Chris Van den Heuvel, Valkenswaard
	Drozky parkwagen van firma Mijnhard, Arnhem	Firma Chris Van den Heuvel, Valkenswaard

9 Overzicht gegeven bruiklenen

Expo	Object	Bruikleennemer
Gouden Koets	Rijtuiglantaarn (1 van stel van 2)	Amsterdam Museum
Gouden Koets	Schilderij P.A. Haaxman "Rijtuig van de sultan van Djokjakarta"	Amsterdam Museum
Ode	Miniatuurrijtuig (inv. no. NRM-3034)	Museum aan de A, Groningen
Portretten van het Friese Regiment	Acht Portretten (olieverf op paneel) van de officieren van het Eminga regiment	Stichting HCW, Bolsward
Stad houdt stand	Schilderij Otto Eerelman "Paardenrennen op de Korreweg"	Groninger Museum
Stad houdt stand	Zilveren Martinitoren	Groninger Museum
Museum expo	Twee miniatuurrijtuigjes	Anton Pieck Museum, Hattem

10 Overzicht ontvangen bruiklenen

Ten behoeve van eigen exposities werden in 2022 verschillende bruikleencontacten afgesloten. Kortlopende bruiklenen (inleen):

Expo	Object	Bruikleengever
Koster/ Appel	5 litho's ingelijst, t.b.v. expositie Nico Koster ontmoet Karel Appel	Familie A.I.C. Poll, Zuidhorn
K&K	Galaberline	Kasteel Twickel, Delden
K&K	Mors automobiel 1911	Museum Louwman, 's-Gravenhage
K&K	Glas-in-Lood wapenvensterijtje	De heer Robert de Beeld
Occa	Olieverfschilderij: "maaltijd in het kasteel"	De heer Harrie van Ham, Groningen
Occa	Responsum iuridicum secvndvm. Pro maturanda Phrisiorum supremæ curiæ sententiæ executione, adversus frivolas Camsteranorum exceptiones	Tresoar, Leeuwarden
Occa	Het wonder-toneel ofte lust-hof der history-paelen: van wonderbare behoudensissen als oock van 't Paradijs: verschijningen, eenige consten en sin-gedichten, enz.	Tresoar, Leeuwarden
Occa	Johannis Joacobi Wissenbachii ... Disputationes jvris civilis.: ad calcem adjectæ sunt contradictiones juris canonic	Tresoar, Leeuwarden
Occa	Sibylle van Griethuysen, Hemelsche Troost-borne, teghen de banghste aen-vechtinghe, om de over-blijffselen der zonde: met een scherpe spoore tot een Godtzalich leven: over de vier eerste verssen van 't achtste capittel des Sendt-briefs Pauli aen den Romeynen: in drie meditatie : by forme van predicatie: in een goede ordre / ghe-opent, in dichte, door Sibylle van Griethuysen, ende in prose, door Sibrandus Francisci Eydelshemius (Leeuwarden, Claude Fonteyne, 1651)	Groninger Archieven, Groningen
Occa	Stukken in een proces over het huis te Hellum met zijn heerlijk-en gerechtigheden tussen Hero Maurits Ripperda en zijn zuster de gravin van Steenbock, geb. Ocke Ripperda (tante), 1664 – 1668	Groninger Archieven, Groningen
Occa	Kookboek Occa Johanna Ripperda	Via A Lasco Bibliothek Emden
Occa	Kookboek Anna ter Braeck	Groninger Archieven, Groningen
Occa	Haring van Harinxma, M.Tullii Ciceronis Vertroostinghe	Landschaftsbibliothek Aurich
Anton Pieck	Originele werken van kunstenaar Anton Pieck (120 objecten)	Anton Pieck Museum, Hattem